

חולין דף נ'

חילוק בין חלב הסותם נקב

הגמרא ממשיכה לדון בנקב במעי הבהמה שנסתם על ידי חלב. אמר רב נחמן, חלב העשוי ככובע אינו סותם. יש אומרים שהכוונה ל'חיטי דכרכשא' שעל חלחולת המוציאה ריעי, שאינו מועיל לסתום והיא טרפה. ויש אומרים שבהכוונה ל'טרפשא דליבא' שומן הלב עשוי ככובע, אם ניקב הלב או הריאה בסמוך לו אינו סותם.

אמר רבא, שמעתי מרב נחמן שיש שני מקומות בחלב שעל הקיבה 'חימצא' ו'בר חימצא' אחד סותם נקב שבקיבה ואחד לא סותם, אולם לא ידע כוונתו. רב הונא בר חיננא ורב הונא בנו של רב נחמן אמרו, 'בר חימצא' סותם, 'חימצא' לא סותם. אמר רב טבות, הסימן 'יפה כח הבן מכח האב'.

מיהו 'חימצא' ומיהו 'בר חימצא' ומבררת הגמרא, מיהו 'חימצא' ומיהו 'בר חימצא'? ומביאה הגמרא שנלמד ממה שאמר רב נחמן, 'בני ארץ ישראל אוכלים חלב שעל הקיבה, ואנו בני בבל שאוסרים באכילה, אפילו לסתום לא יועיל בחלב טהור?' ומכאן שבמה נחלקו בני ארץ ישראל ובני בבל, קרא לו רב נחמן 'בר חימצא' שהוא סותם. ויש בזה שתי לשונות במה מודים ובמה נחלקו. שהקיבה עשויה כקשת, מבחוץ נקרא 'דאקשתא', ומבפנים לעוגל קוראים 'דאייתרא'. לשון ראשון אומרת הגמרא, שב'דאקשתא' הכל מודים שאסור. ונחלקו ב'דאייתרא', שבני בבל סוברים כרבי ישמעאל ש'כל קרום ונקלף חלב טמא הוא'. ובני ארץ ישראל כרבי עקיבא שלשיטתו חלב טמא שהוא פרוש. ולשון שניה מביאה הגמרא, שב'דאייתרא' הכל מודים שמותר שסוברים כרבי עקיבא והרי אינו פרוש. ונחלקים ב'דאקשתא': שלאוסר זה נחשב לתותב כלומר פרוש בחתיכה אחת, והמתיר סובר שכיון והוא מחובר במקצת אינו נחשב לפרוש כאחד³⁴⁸.

348 ולדידן אומר רש"י ששניהם אסורים כבני בבל שאנו בני גולה, וכלישנא קמא ולחומרא: דכל היכא דאיכא תרי לישני בגמרא, אי מידי דאורייתא הוא – זיל לחומרא, ובדרבנן זיל בתר בתרא. רש"י.

בני ארץ ישראל 'מקמציין' ואוכלים ואומרת הגמרא, שלפי הלשון הראשון שרק בני ארץ ישראל מתירים את 'דאייתרא', מצינו שכן אמר רב אויא אמר רבי אמי, 'מקמציין' ונוטלין ממנו מעט למעלה מההיא דאייתרא, מפני שחלב הקרב שוכב עליו, ואוכלין השאר! וכן אמר רבי ינאי משום זקן אחד: מקמציין. אמר רב אויא, כשהייתי לפני רבי אמי, קמצו ונתנו לו לאכול. רבי חנינא אמר לשמשו שיקמוץ ויתן לו לאכול מחלב 'דאייתרא'. ראה שמפקפק ומגמגם בדבר, אמר לו אתה בבלי! חתוך עד עיקרו כולו והשלך.

הלכה כרשב"ג שלחת המעי סותמת מביאה הגמרא ששנינו בברייתא, רבן שמעון בן גמליאל אומר, בני מעיין שניקבו וליחה סותמתן מבפנים, כשרה. וביאר רב כהנא, שהכוונה ב'ליחה' ל'שירקא דמעייא' שמוציאים אותה מהמעיים בדוחק. חברו של רבי אבא שהוא רבי זירא למד מרבי אבא, ויש אומרים שחברו שלרבי זירא שהוא רבי אבא למד מרבי זירא, כך אמר רבי יוחנן: הלכה כרבן שמעון בן גמליאל בטרפה שלחת המעי סותמת, והלכה כרבי שמעון באבל, וזה כפי שמצינו במשנה, אחד מן האבלים שהיה במקום קרוב: בתוך מהלך יום אחד, וראוי הוא לדעת בו ביום, אף על פי שלא ידע, חל אבלות עליו, ובלבד שיבא בתוך שלשה ימים. ממקום רחוק, מונה לעצמו. לאחר ג' ימים אפילו בא ממקום קרוב, מונה לעצמו. רבי שמעון אומר: אפילו ביום השביעי בא ממקום קרוב מונה עמהן.

הלכה כדברי המיקל באבל אמר אחד מן התלמידים³⁴⁹, הלוואי ואזכה ואעלה לארץ ישראל למקומו של רבי אבא בנו של רבי חייא בר אבא, ואלמד את מה שאמר רבי חייא בר אבא, האם אמר הלכה כרבי שמעון או לא. כשעלה מצא את רבי אבא בנו של רבי חייא בר אבא, ושאלו האם מר אמר שהלכה כרבן שמעון בן גמליאל בטרפה? אמר לו, בזה אין הלכה. שאלו האם הלכה כרבי שמעון באבל? אמר לו, יש בזה מחלוקת. שרב חסדא אמר הלכה וכן אמר רבי יוחנן. ורב נחמן אמר, אין הלכה. ומכריע הש"ס שאין הלכה כרבן שמעון בן

349 ולא היו זכורין אלו שסידרו הגמרא מי היה. רש"י.

גמליאל בטרפה. והלכה כרבי שמעון באבל, שכן אמר שמואל הלכה כדברי המיקל באבל.

בדיקת נקב בבני מעיים אם קרה לאחר שחיטה
אמר רב שימי בר חייא, בני מעיים שנמצאו נקובים ואין יודעים אם נקבו לפני או אחרי

שחיטה, ניתן לבדוק על ידי שנוקבים נקב אחר בצידו, ורואין אם מראיהן שוין כשרה שידוע שלאחר שחיטה היה. ומביאה הגמרא מעשה בבני מעיים שבאו לפני רבא, ובדק על ידי נקב ולא נדמו. בא רב משרשיא בנו, משמש בנקבים ונהפכו למראה אחד, והכשיר! אמר לו, מנין ידעת לעשות חכמה זו? אמר לו, מעצמי הבנתי, שכן הרבה ידיים משמשו בנקבים לפני שהביאום לפני מר, ועל ידי שמשמשי באחרים היה להם מראה דומה. אמר לו, חכם בני בטרפות כרבי יוחנן³⁵⁰.

רבי יוחנן ורבי אלעזר אמרו, נקב שנמצא בריאה, יכולים להקיף ולהשוות לנקב חדש. אמר רבא, מה שהתירו להשוות זה רק אם עושה נקב באותה הצד של הריאה, אבל לא מדופן לדופן. ולהלכה, מותר להשוות אפילו מדופן לדופן, מדקה לדקה ומגסה לגסה³⁵¹, אבל לא מגסה לדקה ולא מדקה לגסה.

מקיפין בקנה
אביי ורבא אמרו, קנה שנמצא פסוק או נקב כאיסר, מקיפין ומשווים למקום אחר בקנה. אמר רב פפא, מה שהתירו להשוות זה רק באותה חוליא, אבל מחוליא לחוליא לא. אולם אומרת הגמרא שלהלכה מקיפין אפילו מחוליא לחוליא, ומ'בר חוליא' שהוא מצדדי ומתחת החוליא ל'בר חוליא'. אבל לא מחוליא לבר חוליא, ולא מבר חוליא לחוליא.

חלחולת שנקבה כנגד הדבק כשרה
אמר זעירי, חלחולת³⁵² שהוא החלק הסופי של המעי הגס שניקבה כשרה, הואיל ויריכים סותמות אותה שכן הדוקה בהם. ואמר רבי אילעי אמר רבי יוחנן, השיעור שמכשירים, אם הנקב במקום שדבוקה בירכים אפילו ברובה,

350 כרבי יוחנן בכל דבר. ל"א: רבי יוחנן חכם בטרפות, כפי שמצינו לקמן (צה:): 'שדר ליה שמואל תריסר גמלי ספיקי דטריפתא'. רש"י.
351 אפילו בהמה אחרת דוגמתה. ל"א מגסה לגסה מאומה לאומה, ומדקה לדקה מאונא לאונא, וזאת נראית לי: שאין מקילין כל כך. רש"י.
352 כרכשא טבחיא. רש"י.

ושלא במקום הדבק במשהו. אמרוהו זאת החכמים לפני רבא משמו של רב נחמן, ואמר להם, הרי אמרתי לכם שלא תתלו סתם דברים שאינם נכונים³⁵³, שכן אמר רב נחמן, מקום הדבק אפילו ניטל כולו כשר, והוא שנשתייר בו כדי אחיזת יד. ואמר אביי שהוא כמלא אצבע בשור.

הכרס הפנימית שניקבה, או שנקרעה רוב החיצונה. אמר רב יהודה אמר רב, העיד נתן בר שילא ראש טבחי צפורי לפני רבי משום רבי נתן, שכרס הפנימי זה מה שנקרא 'סניא דיבי' שהוא המעי העוור³⁵⁴. וכן אמר רבי יהושע בן קרחה. רבי ישמעאל אמר, 'איסתומכא דכרסא'.

מהי 'כרס הפנימית' רב אסי אמר בשם רבי יוחנן, 'כרס הפנימי' הוא מקום צר בכרס, ואיני יודע איזהו. אמר רב נחמן בר יצחק, 'נפל כרסא בבירא', כלומר כיון שאינך יודע היכן הוא, נחשב כאילו איננו!. ומביאה הגמרא מחלוקת אמוראים היכן אותו מקום: רב אחא בר רב עזא בשם רב אסי אמר, ממקום שהכרס הולך ומיצר לצד הוושט ולמטה כשהבהמה תלויה, הוא קרוי 'פנימי' מפני שנחבא בדופני החזה. רבי יעקב בר נחמני אמר שמואל, הוא מקום חֲלָק שבכרס שאין בו מילת כשערות קטנות. רבי אבינא אמר גניבא משמו של רב, טפח בוושט סמוך לכרס זו היא 'כרס הפנימית'. אמרו במערבא משמו של רבי יוסי בר חנינא, כל הכרס כולו נקרא 'כרס הפנימית', ו'כרס החיצון' הוא בשר החופה את רוב הכרס³⁵⁵. רבה בר רב הונא אמר, 'מפרעתה'. ופירש רב אויא, צד הכרס הרואה את הקרקע, ששם פותחים את הבהמה להוציא המעיים.

בנהרדעא עשו כרבה בר רב הונא. שאל רב אשי את אמימר שהיה מנהרדעא, מה הדין בכל השמועות שנאמרו סניא דיבי, ואיסתומכא, ומקום שאין בו מילת? אמר לו, כולם שייכים במה שאמר רבה בר רב הונא. כיון שכולם באותו צד, וכשהטרפת לכל הצד בנקב במשהו כולם

353 עמוד ב'.

354 לשון 'סניא דיבי' לפי שהוא מקום מאוס וכחוש ואפילו לזאבים, והוא עשוי ככיס וסתום בראשו. לשון מורי, וכך מצאתי באל"ף בי"ת של רבי מכיר. וכל שאר הכרס קרוי 'חיצון', ושיעורו ברוב. ל"א שמעתי: הוא מקום שמנקבים שם הטבחים הכרס ומוציאים הפרש, מקום שהשנאוי זב. והראשון נראה. רש"י.

355 זהו קרום עב העובר על כל החלל, וישנו מן החזה ועד היריכים, והכרס מעוטו נחבא בצלעות החזה, ורובו תחת אותו קרום. ורוב 'החיצונה' ששינינו במשנה, הכונה שאם נקרע שם רוב מה שיש מן הקרום כנגד הכרס, טרפה. ואם ממקום שהכרס כלה ולמטה נקרע אותו קרום, כשרה. רש"י.

באותו הדין. שואלת הגמרא, והרי לפי מה שאמר רב אסי בשם רבי יוחנן שאינו יודע איזהו, הרי יש להסתפק בכל הכרס? אמר לו, כבר פירשה רב אחא בר עוא 'מן המצר ולמטה', וזה כנגד ה'מפרעתה'. עוד שאלו, ומה הדין לפי נהרדעא בשיטת רבי אבינא הסובר שהכוונה בוושט וכן לפי בני מערבא הסוברים שהכוונה לכל הכרס? אמר לו, שודאי חולקים בשיטותיהם³⁵⁶.

למדנו במשנה, שלרבי יהודה שיעור קרע הפוסל בכרס, בגדולה טפח ובקטנה ברובה. אמר רבי בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר, אין הכוונה לגדולה שבגדולות ולקטנה שבקטנות, אלא שנקרע בה טפח ואינו רוב כריסה, היא נחשבת לגדולה שפוסל בה טפח. ואם רוב כריסה אינו בשיעור טפח, היא קטנה ששנינו שרוב פוסל בה. שואלת הגמרא, אם נקרע כריסה ברובה מה איכפת לי שאין שם טפח, ומה החידוש שהיא טרפה? עונה הגמרא, שהחידוש במקרה שמעט יותר מהרוב מגיע לשיעור טפח. הייתי אומר שאינה טרפה עד שיקרע טפח, לזה השמיע שנפסלת ברוב.

אמר גניבא אמר רבי אסי, אם ניקב כרסה כארובה עגולה בגודל סלע, כיון שאם נמתח יהיה שיעור של טפח היא טרפה. אמר רבי חייא בר אבא, שמעתי מגניבא כשהיינו ליד מקום מעבר הנהר של נהרדעא, שהכוונה כסלע כשרה, יותר מכסלע טרפה. ופירש רב יוסף ש'יתר מכסלע' זה שיעור ששלש גרעיני תמר עם שארית הפרי יכנסו בנקב בדוחק, וכשהם בלא שאריות הפרי נכנסים בהרווחה.

קטנה פוסל בה רוב ואף אם אין בו טפח

356 וכיון שלא נפסק להלכה עושים לחומרא, ומטרפים בכל הכרס בנקב במשוהו, כבני מערבא. אולם בכל הטרפות לא טורחים לבדוקם, שכל זמן שלא מצאו אותם הולכים אחר רוב, חוץ מסירכי ריאה שמחמת שמצויים בודקים אחריהם. רש"י.

